

Sygn. akt: I C 228/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Waclaw
Protokolant:	sekretarz sądowy Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **F. W., T. W.**

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w S., (...)

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

I oddała powództwo;

II nie obciąża powoda kosztami procesu na rzecz pozwanego.

Sygn. akt I C 228/18

UZASADNIENIE

Powodowie F. W. i T. W. wnieśli przeciwko Skarbowi Państwa – (...) w S. oraz (...) w S. o zapłatę 50.771 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 grudnia 2010 r. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem ich dóbr osobistych na skutek podejmowania na podstawie uzyskanego w drodze przestępstwa tytułu wykonawczego z dnia 19 października 2010 r. Nr (...)czynności egzekucyjnych polegających na zajęciu ich świadczeń emerytalnych.

W uzasadnieniu wskazali, że (...) w S., w związku z wydaniem przez (...) w S. bez podstawy prawnej, w oparciu o pozyskane w drodze przestępstwa dowody, decyzji o nakazaniu uiszczenia przez nich kwoty 79.447 zł wraz ze świadczeniami ubocznymi, prowadzi bezprawną egzekucję świadczeń pieniężnych. W związku z tym domagają się zobowiązania pozwanego Skarbu Państwa do zaniechania dalszej egzekucji, stwierdzenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego, tj. tytułu wykonawczego nr (...)wystawionego w dniu 19 października 2010 r. przez (...) w S. oraz zasądzenia zwrotu kwot pieniężnych wyegzekwowanych przez pozwanego od powodów. / k. 2-4, 28-29, 36/

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez (...)w S. oraz (...)w S., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, wnioskował o odrzucenie pozwu, ewentualnie oddalenie powództwa w całości, nadto o zasądzenie od powodów kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany w pierwszej kolejności wskazał, że pozew winien zostać odrzucony z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej, albowiem żądanie powodów zmierza do podważenia ostatecznej decyzji administracyjnej. Sąd powszechny nie jest natomiast władny rozstrzygać w tym przedmiocie, albowiem leży ona w kompetencjach organów administracji publicznej.

Ponadto pozwany podniósł, że po jego stronie zachodzi brak zdolności sądowej, gdyż powodowie wskazali jako swego oponenta w sprawie – Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, która jako jednostka organizacyjna nie posiada zdolności sądowej.

Niezależnie od powyższego pozwany zauważył, że powodowie nie dowiedli zasadności swego żądania, w tym przede wszystkim nie wykazali szkody, jak też jej wysokości, a także związku przyczynowego między jej wystąpieniem a działaniami pozwanego, które nie noszą wszak cech bezprawności. /k. 51- 59/

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 29 sierpnia 2002 r. przeprowadzona została na działce nr (...) należącej do powodów T. W. i F. W., położonej w miejscowości Ś. przy ul. (...) kontrola zabudowy, podczas której stwierdzono prowadzenie przez wymienionych robót budowlanych polegających na wybudowaniu ścian zewnętrznych, wewnętrznych oraz metalowej konstrukcji dachu. Rozbudowa była prowadzona na istniejącym budynku gospodarczym wybudowanym również bez wymaganego pozwolenia na budowę.

Decyzją z dnia 21 listopada 2002 r., działając na podstawie art. 48 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane – po ponownym rozpatrzeniu sprawy - (...)w S. nakazał rozbiórkę samowolnie nadbudowanej części budynku gospodarczego usytuowanego na działce nr (...) położonej w miejscowości Ś. przy ul. (...). Wskazana decyzja została następnie utrzymana w mocy decyzją (...)w O. z dnia 7 stycznia 2003 r., (znak: (...)).

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2004 r., sygn. akt (...)(...)w O. oddalił skargę F. W. na w/w decyzję organu II instancji.

/dowód : d ecyzja (...)w S. z dnia 21 listopada 2002 roku, znak sprawy: (...), k. 62; decyzja (...)w O. z dnia 7 stycznia 2003 roku, znak spraw':(...), k. 64; wyrok (...)w O. z dnia 8 lipca 2004 roku, sygn. akt (...), k. 66-70/

W trakcie kontroli przeprowadzonej następnie w dniu 6 listopada 2008 r. (...)w S. ustalił, że wymiary zewnętrzne obiektu, którego dotyczyła decyzja z dnia 21 listopada 2002 r., nie uległy zmianie. Stwierdzono, że inwestor prowadził roboty budowlane również po wydaniu decyzji nakazującej rozbiórkę. Z uwagi na niewykonanie obowiązku wynikającego z decyzji o rozbiórce, po wcześniejszym doręczeniu powodom upomnienia – (...)w S. postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2008 r., nr (...), nałożył na F. W. i T. W. grzywnę w wysokości 79.447 zł w celu przymuszenia do realizacji nakazu przeprowadzenia rozbiórki. Powołane postanowienie zostało utrzymane w mocy postanowieniem (...)w O. z dnia 11 marca 2010 r., znak: (...). Podlegało także kontroli sądownoadministracyjnej, w wyniku której (...)w O. postanowieniem z dnia 13 września 2010 r., sygn. akt(...), odrzucił złożoną skargę.

/dowód : protokół oględzin z dnia 6 listopada 2008 r. k. 72-75; postanowienie (...)w S. z dnia 27 sierpnia 2008 roku, znak sprawy: (...)k. 77; postanowienie (...) w S. z dnia 3 lutego 2011 roku, znak sprawy (...)k. 79; postanowienie (...) z dnia 22 marca 2011 roku, znak sprawy: (...), k. 81-82/

Wobec odstąpienia od uregulowania przez powodów grzywny oraz niewykonania przez wymienionych nałożonego decyzją obowiązku (...)w S. dnia 4 czerwca 2010 r. wezwał ich do uregulowania należności – kwoty grzywny celem przymuszenia wraz z kosztami – w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia upomnienia. Następnie w dniu 19 października 2010 r. (...) wystawił tytuł wykonawczy i skierował go do (...)w S. jako właściwego organu egzekucyjnego.

Wszczęcie egzekucji administracyjnej nastąpiło w dniu 19 listopada 2010 r. w wyniku doręczenia powodom odpisu tytułu wykonawczego wraz z zawiadomieniem z dnia 15 listopada 2010 r., znak: (...)) o zajęciu świadczenia emerytalnego powodów w trybie przewidzianym w art. 43 k.p.a.

Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2010 roku (...)w S. po rozpatrzeniu zarzutów zawartych w piśmie powodów z dnia 22 listopada 2010 r. w sprawie postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie Tytułu Wykonawczego odmówił ich uznania.

/dowód : tytuł wykonawczy z dnia 19 października 2010 roku, nr (...), upomnienie k. 84-86; postanowienie (...) w S. z dnia 8 kwietnia 2011 roku, znak sprawy: (...), k. 88/

Obecnie postępowanie egzekucyjne nadal jest w toku. Zgodnie ze stanem na dzień 19 lipca 2018 r. wyegzekwowana została ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego powodów kwota 40.011,83 zł.

/bezsporne; pisma z (...)k. 24-27, 37-41/

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powodowie dochodzą od Skarbu Państwa zapłaty kwoty 50.771 zł wraz z odsetkami w związku z okolicznością prowadzenia przeciwko nim przez (...) w S. od 2010 r. egzekucji w trybie przewidzianym w art. 43 k.p.a. ze świadczenia emerytalnego na podstawie tytułu wykonawczego z dnia 19 października 2010 r. wydanego przez (...). Wskazują, że wydanie przedmiotowego tytułu nastąpiło wbrew prawu, wskutek czego zostali narażeni na uczestnictwo w długoletniej, godzącej w ich dobra osobiste, procedurze egzekucyjnej.

Podstawę materialno-prawną roszczenia objętego żądaniem pozwu stanowią zatem art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

W kontekście powyższego, w pierwszej kolejności, ustosunkować należy się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu braku dopuszczalności drogi sądowej. Nie budzi bowiem wątpliwości, że sprawa z zakresu ochrony dóbr osobistych – a powodowie, pomimo formułowania dość daleko idących żądań, szukają ochrony prawnej przed Sądem powołując się właśnie na elementy tej instytucji i kwestie dotyczące tej problematyki – jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c. W tej też sytuacji wskazany zarzut nie mógł odnieść zamierzonego skutku. Co prawda bowiem samo wstrzymanie czynności może być elementem procedury prowadzonej przez organy administracyjne i należącej do ich kompetencji, to jednak powód konsekwentnie, wyczerpawszy uprzednio te właśnie możliwości na drodze administracyjnej, świadomie wystąpił z roszczeniem niepieniężnym o jakim mowa w art. 24 kc.

Podobnie ma się rzecz z twierdzeniami pozwanego co do braku po stronie pozwanej zdolności sądowej. Z pisma powodów niebędących profesjonalistami z dnia 20 kwietnia 2018 r. wynika bowiem jednoznacznie, że wiążą oni swoje roszczenie z działalnością Skarbu Państwa (zob. k. 28), nie zaś Prokuraturii Generalnej, a więc jednostki organizacyjnej.

Przechodząc w dalszej kolejności do merytorycznej oceny żądań powodów tu dla porządku zaznaczyć wypada, że podstawę ustaleń faktycznych w sprawie stanowiły dokumenty z akt spraw: znak (...)w S., nr (...) (...)w O., sygn. akt (...)w O. oraz znak (...) w S., których wiarygodności i prawdziwości żadna ze stron skutecznie nie zakwestionowała. Podkreślić w tym miejscu należy, że twierdzenia F. W. zmierzające do wykazania, jakoby ostateczna decyzja z dnia 21 listopada 2002 r. (...)w S., na mocy której nakazano rozbiórkę samowolnie nadbudowanej części budynku gospodarczego usytuowanego na działce nr (...) położonej w miejscowości Ś. przy ul. (...), została uzyskana w sposób sprzeczny z prawem nie znalazły potwierdzenia w jakichkolwiek dowodach. Z tego też względu Sąd nie znalazł podstaw do ich podzielenia uznając je jedynie za wyraz subiektywnej oceny i stanowiska występującej w sprawie strony.

Uzasadnione jest to tym bym bardziej faktem, że tożsame w treści argumenty wymieniony podnosił już w trakcie postępowania toczącego się przed (...)w O., w ramach wywiedzenia skargi na decyzję (...)w O. z dnia 7 stycznia 2003 r., nr (...). Co istotne, już wówczas nie zostały one potraktowane jako prawnie doniosłe i skuteczne, co między innymi zdecydowało o uznaniu, iż skarżona decyzja nie narusza prawa.

W świetle powyższego nie budzi zatem wątpliwości, że powodowie decyzją znak(...) z dnia 21 listopada 2002 r. (...) w S. zostali zobowiązani do rozebrania samowolnie nadbudowanej części budynku na działce nr (...) położonej w miejscowości Ś. przy ul. (...), z którego się nie wywiązali, co skutkowało wydaniem w dniu 27 sierpnia 2008 r., znak (...) postanowienia o nałożeniu na nich grzywny w celu przymuszenia w wysokości 79.447 zł i wszczęciem następnie w oparciu o tytuł wykonawczy z dnia 19 października 2010 r., nr (...) postępowania egzekucyjnego. Co istotne, poszczególne decyzje były poddawane – na skutek czynnego uczestnictwa w poszczególnych postępowaniach państwa W. - kontroli organów nadrzędnych, które to również następnie nie stwierdzały uchybień w zakresie stosowania prawa.

Powodowie nie przedstawili natomiast na kanwie niniejszej sprawy – poza własnymi nie mającymi oparcia w miarodajnych dowodach ocenami – okoliczności, które mogłyby przemawiać za przyjęciem słuszności ich stanowiska procesowego .

W tym miejscu powtórzyć trzeba, że podstawę roszczenia stanowią przepisy art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, takie jak zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Artykuł 24 § 1 k.c. stanowi zaś, że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z powyższego wynika zatem, że rozpoznanie roszczenia o ochronę dóbr osobistych wymaga przede wszystkim ustalenia i dokonania oceny, czy i jakie dobro osobiste żądającego ochrony zostało naruszone, w dalszej zaś kolejności stwierdzenia bezprawności działania sprawcy, bądź też wystąpienia okoliczności bezprawność tę wyłączających. Z treści art. 24 § 1 k.c., określającego zasady odpowiedzialności cywilnej niemajątkowej za naruszenie dóbr osobistych wynika bowiem również, iż sam fakt naruszenia dobra osobistego nie jest równoznaczny z przypisaniem odpowiedzialności za ten czyn. Odpowiedzialność ta jest wyłączona wówczas, gdy działanie sprawcy nie jest bezprawne. Za bezprawne uznaje się zaś zachowanie sprzeczne z normami prawa bądź z zasadami współżycia społecznego. Wobec wynikającego z art. 24 § 1 k.c. domniemania bezprawności – stosownie do brzmienia art. 6 k.c. – ciężar udowodnienia braku bezprawności określonego działania spoczywa na osobie, która naruszyła dobra osobiste.

Do kontratypów wyłączających bezprawność, uzasadniających ingerencję w sferę cudzych dóbr osobistych, zalicza się przy tym działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa; wykonywanie prawa podmiotowego; zgodę pokrzywdzonego, (z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach), oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu. Co istotne, w orzecznictwie przyjmuje się, że egzoneracja oparta na braku bezprawności z powodu działania w ramach porządku prawnego nie wchodzi w rachubę, gdy wykracza poza granice, jakie porządek ten zakreśla (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 13 kwietnia 2000 r., III CKN 777/98), jak też, że działanie owo musi pozostawać w zgodzie z obowiązującymi przepisami, powinno być rzeczowe, obiektywne, podjęte z należyłą ostrożnością i przez osobę uprawnioną. (z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2000 r., III CKN 777/98).

Istota sporu sprowadza się zatem do oceny, czy pozwany dopuścił się w związku z faktem prowadzenia postępowania egzekucyjnego przez (...)w S. oraz postępowania administracyjnego przez (...)w S. naruszenia dóbr osobistych powodów oraz czy działania te cechowała bezprawność w rozumieniu art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zwrócić bowiem wypada uwagę, że pozwany nie kwestionował samego faktu wydania poszczególnych decyzji, czy też tytułu wykonawczego będącego podstawą toczącej się egzekucji, ale negował spowodowanie zdarzenia kreującego dochodzone pozwem roszczenia.

Poddając analizie zaistniałą sytuację Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, w świetle poczynionych wyżej uwag uznał stanowisko powodów za chybione. Analiza dokumentów z akt administracyjnych prowadzi bowiem do wniosku, że pozwany w trakcie postępowania administracyjnego podejmował działania zgodne z prawem, w ramach przyznanych mu ustawowo kompetencji. I tak zwrócić wypada uwagę, że organ nadzoru budowlanego administracji publicznej ma obowiązek egzekwowania wykonania decyzji ostatecznej, co też miało miejsce na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Powodowie nie negowali zaś, że nie dokonali rozbiórki samowolnie nadbudowanej części budynku na działce nr (...) położonej w miejscowości Ś. przy ul. (...), nie czyniąc tym samym zadość ostatecznej decyzji znak (...) z dnia 21 listopada 2002 r. (...)w S.. Z tego też powodu i w tym kontekście działaniom pozwanego nie sposób przypisać nieprawidłowości, a tym bardziej bezprawności.

Mając na uwadze powyższe, nie sposób uznać aby powodowie – w wyniku przeprowadzenia postępowania administracyjnego, w ramach którego zostali zobowiązani do dokonania rozbiórki samowolnie nadbudowanej części budynku na działce nr (...) położonej w miejscowości Ś. przy ul. (...), czy też następnie egzekucyjnego – doznali bezprawnego naruszenia dóbr osobistych.

Reasumując, Sąd nie stwierdził uchybień, czy nieprawidłowości w działaniach pozwanego mogących prowadzić do wniosku, że zostały bezprawnie naruszone dobra osobiste powodów.

Warto jedynie ubocznie wskazać, iż sfera dóbr osobistych jest co do zasady sferą odrębną od sfery praw majątkowych. Ta pierwsza bowiem sfera i związana z tym ochrona dotyczy prawa podmiotowego odnoszącego się z założenia do chronionych przez prawo wartości niemajątkowych związanych z fizyczną i psychiczną sferą bytu człowieka. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dn. 7 marca 2003 r., I CKN 100/01, Legalis).

Oczywiście, poczynione wyżej rozważania, jeśli chodzi o dochodzone pozwem żądanie pieniężne, odnoszą się w tym samym stopniu do braku podstawy odszkodowawczej dla tego żądania, a to z uwagi na ustalony wcześniej brak bezprawności w najszerszym tego słowa znaczeniu.

Powodowie przy tym, wbrew spoczywającemu na nich z mocy art. 6 k.c. obowiązkowi, nie wykazali istnienia przesłanek z art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. - iż to pozwany jest odpowiedzialny za sytuację, z którą wiążą dochodzone roszczenie. Wobec tego Sąd powództwo oddalił w całości uznając, iż brak podstaw żądań pozwu. (punkt I wyroku). Końcowo należy jedynie wskazać, iż dalsze rozważania, rozciągające się na wszystkie podniesione przez stronę pozwaną zarzuty stają się zbędne, wobec braku przesłanki bezprawności wykazanego i skutecznie niepodważonego w toku postępowania przez powodów.

Dokonując rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd miał na uwadze fakt, że co do zasady powodowie jako strona przegrywająca niniejszą sprawę, winni – zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 98 k.p.c. - zwrócić pozwanemu koszty niezbędne do jego celowej obrony. Niemniej jednak Sąd stwierdził, że w przedmiotowym przypadku zachodzą przesłanki z art. 102. k.p.c. umożliwiające odstąpienie od obciążenia ich W. kosztami procesu w całości. Za wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c. rozumie się bowiem sytuację, gdy zasądzenie kosztów na rzecz wygrywającego przeciwnika w całości, a nawet w części, byłoby sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 131/12, niepubl.; z dnia 16 stycznia 2013 r., II CZ 154/12, niepubl.). Do tego rodzaju wypadków zalicza się okoliczności zarówno związane z przebiegiem samego postępowania - charakter dochodzonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, przedawnienie roszczenia, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia wsparte na obiektywnych podstawach, jak też leżące poza procesem - a mianowicie sytuację majątkową i życiową strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2012 r., I CZ 26/11, niepubl.). Oczywistym jest przy tym, że zakwalifikowanie konkretnego przypadku, jako „szczególnie uzasadnionego” wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy.

Zważywszy na powyższe stwierdzić należy, że w rozpoznawanej sprawie zaistniała sytuacja przemawiająca za odstąpieniem od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy. Obciążenie powodów kosztami procesu kolidowałoby bowiem z poczuciem słuszności. Wprawdzie bowiem przedmiotowy spór nie miał charakteru precedensowego, a wykładnia zastosowanych przez Sąd przepisów jest jednolita, tym niemniej podkreślić wypada, że strona przegrywająca znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej, a wytaczając powództwo mogła być subiektywnie przeświadczona o słuszności dochodzonego roszczenia, natomiast strona wygrywająca korzystała ze stałej obsługi prawnej i nie była zmuszona podejmować czasochłonnych czynności procesowych (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1972 r., I PR 423/72, OSNCP 1973, nr 7 - 8, poz. 138). Z tego też powodu Sąd uznał za właściwe odstąpić od obciążenia powodów kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego Skarb Państwa.